

Debatt kring brittisk press

Den brittiska pressutredningen uppställer två principer som grundval för sitt bedömmande av tidningarnas insatser. För det första bör nyhetsförmedlingen vara korrekt, inte färgad av tidningens politiska hållning. "Om en tidning är ansluten till ett politiskt parti, bör detta klargöras för läsaren genom de artiklar som uttrycker åsikter, inte genom att nyheterna är färglagda." För det andra bör pressen i sin helhet förete en sådan variation av skilda åsikter, smakriktningar och kulturella nivåer inom folket blir tillgodosedda.

I det förstnämnda hänseendet påpekas att politiskt betydelsefulla nyheter i stor utsträckning presenteras på ett sätt som svarar mot tidningens allmänna hållning. Vid brödransoneringen i England år 1946 framhävde den konservativa pressen missnöjet och protesterna, medan arbetarpartiets organ sköt kritiken i bakgrunden. Parlamentsreferaten präglas genomgående av den politiska inställningen. Debatterna om socialisering av järn- och stålindustrin är ett gott exempel: den populära labourtidningen Daily Mirror ägnade 75 procent av utrymmet åt regeringspartiets inlägg, medan lord Beaverbrooks Daily Express anslöt exakt samma del av sin text åt oppositionens kritik; i de officiella partiorganen, Daily Herald och Daily Telegraph, var tendensen densamma, men mindre utpräglad, i det att omkring två tredjedelar av referaten upptogs av talesmän för det egna partiet. Stundom är snedvridningen av nyhetsmaterial, särskilt i de extrema organen, långt mera påtaglig, även om de rena förvrängningarna är ovanliga och ofta kan antas bero på misstag och brådska. En plats för sig intar den kommunistiska Daily Worker; kommentarer och slutsatser framläggs som fakta, saksuppgifter inbäddas i ovetta beröm, och det är därför för läsarna omöjligt att fastslå vad som verkligen förekommit. Detta förhållande erkändes inför kommittén av den kommunistiska tidningens ledning och försvarades som en legitim metod för propaganda.

Beträffande den variation som pressen erbjuder betonar kommittén att de skilda politiska åsikterna kommer fram på ett tillfredsställande sätt. En svaghet är däremot att en stor del av pressen huvudsakligen vädjar till den låga smaken och de triviala intressena. Mera djupgående artiklar är i ett flertal tidningar ovanliga, och en försämring på denna punkt hade inträtt redan innan pappersbristen gjorde hårda begränsningar av textmängden nödvändiga. Den svenska press-

sen, som eljest i mycket liknar den brittiska, har i detta avseende ett företräde; kulturartiklar är hos oss inom alla större tidningar ett reguljärt inslag, och den uppfostringsynpunkt som den brittiska utredningen efterlyser blir därigenom i viss omfattning tillgodosedd. Å andra sidan bjuder ingen svensk tidning sina läsare en så allsidig och grundlig debatt av politiska problem som de främsta brittiska tidningarna — särskilt Times och Manchester Guardian.

De kritiska reflexionerna i detaljer hindrar inte pressutredningen att i stort avge ett högst positivt omdöme. "Pressen sörjer billigt och effektivt för mycken upplysning och förströelse. Den utgår från höga grundsatsar om arbete i det allmännas tjänst under offentligt ansvar. Den är rädd om sitt oberoende och sitt rykte, och många publicister har en känsla av kallelse." Något sköl till ny statlig lagstiftning om kontroll av pressen finns inte. Om pressen övertogs av staten eller begränsningar stadgades för rätten att äga och ge ut tidningar, skulle pressens frihet försvinna. "Vi ser ingen anledning att anta att tidningar anknutna till politiska partier, fackföreningar eller andra organisationer skulle vara bättre tidningar eller ha mera respekt

för sanning och hederlighet än tidningar utgivna av privata företag. Enligt vår mening är den fria företagsamheten i fråga om utgivning av tidningar en förutsättning för en fri press... Om pressen inte är medveten om sitt ansvar inför allmänheten kan den inte på önskvärt sätt fylla sin uppgift, men om den inte är fri kan den inte alls fylla sin uppgift."

Utredningens enda konkreta rekommendation har därför blivit att pressen själv skall föranstalta om bildandet av ett pressråd (General Council of the Press). Rådet skulle bestå av minst 25 medlemmar — fem lekmän, åtta representanter för ägare, fyra tidningsledare och åtta andra journalister — samt ha till uppgift dels att uppta frågor om journalistutbildning och pressforskning, dels att verka för pressens förbättring genom kritik av missgrepp och analyser av utvecklingen. Detta anspråklösa förslag har emellertid inte fått ett gott mottagande i pressen — som i övrigt givit sitt erkännande åt utredningen. Ett centralt organ av detta slag blir antingen hämmande eller betydelselöst, har det sagts. Starkast är den invändning som Economist framför: pressrådet skulle komma att bestå av tidningsmän som har tid att ägna sitt arbete åt en sådan sak, dvs. av misslyckade journalister. Bäst är att lämna omsorgen om pressen åt tidningsmännen själva — den stora utredningens främsta betydelse ligger i bevisningen för att denna frihetens metod hittills varit framgångsrik.